

Ulusal Sorun Üzerine

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	3
ULUS-DEVLET OLGUSU	4
UKKTH NEDİR, BU HAKKI NEDEN VE NASIL SAVUNURUZ?	8
ULUSAL KÜLTÜR SAVUNUSU KONUSUNDA PROLETARYANIN BAKIŞ AÇISI.....	17
DEMOKRATİK İSTEMLERİN KÜÇÜMSENMESİ	18

istemi karşısında fazlaca direnmekten vazgeçtikleri, ya da bir coğrafyayı küçük küçük ulus-devletlere parçalamanın bazen işlerine geldiği bilinmektedir.

Emperyalist ülkelerin, kendi ulus devletlerini kurmuş, ekonomik açıdan güçsüz ulusları ekonomik mekanizmalarla baskı altında tutmayı sürdürmeleri bir gerçekliktir. Fakat ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı bu temelde ele alınmamalıdır. Emperyalizmin açık bir ilhaki olmadıkça, bu tür ülkelerdeki mücadele hiçbir zaman ulusal sorun kapsamında tanımlanamaz.

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı isteminin çok net olarak “siyasal bağımsızlık, ayrı devlet kurma hakkı” biçiminde ele alınmayıp, bir ulusal kurtuluş mücadelesiyle iktisadi açıdan da bağımsızlığın kazanılabileceği¹⁰ düşüncesi, yine Marksizmi karikatürize etmekten başka anlama gelmez.

Emperyalizm büyük küçük tüm ulus-devletleri çeşitli ekonomik ilişkilerle (kuşkusuz eşit olmayan bir ilişki) birbirine bağlamış bir dünya sistemidir. Bu nedenle de emperyalist sistem dünya ölçeğinde ilerleyen proleter devrimlerle yıkılmadıkça, ulus-devletlerin ekonomik açıdan da tam bağımsız olabileceğini savunmak Marksizmin tahrif edilmesidir. Sonuç olarak şunu tekrar belirtmeliyiz ki, ulusal kurtuluştan anlaşılması gereken siyasal bağımsızlığın kazanılmasından ibarettir. Ekonomik kurtuluş ise toplumsal devrimin konusudur.

GİRİŞ

Ulusal sorun konusunda teorik mücadelenin önemi, asıl olarak ezilen ulusların kurtuluş mücadelesi karşısında Marksist temellere dayalı doğru bir politik tavır alış ihtiyacından kaynaklanır. Marksizm, dünyayı yorumlamakla yetinen izlenimci ya da olgucu bir felsefe değil, dünyayı değiştirmeye çalışan ve devrimci pratikle kopmaz bir diyalektik ilişki içinde ilerleyen bütünsel bir dünya görüşüdür.

Proletaryanın devrimci mücadelesinin ideolojik temellerinin atıldığı Marx ve Engels döneminde, ulusal sorunun tarihsel çerçevesi burjuva demokratik devrimler ve ulus-devletlerin oluşumu açısından ele alındı. Onlar bu sorunda dikkatlerini, eski feodal siyasal yapıların yıkılması ve modern kapitalist toplumun gelişiminin önünü açan ulus-devletlerin oluşumuna yönelttiler. Feodalizmden kapitalizme geçiş sürecinde, burjuva demokratik dönüşüm istemlerinin somutlandığı biçim olarak “ulusal cumhuriyet” ve düşünce akımı olarak “yurttaşlık hakları ve burjuva ulusçuluğu” gerçekten de eskiye oranla ilerici bir içerik taşımaktaydı. Marksizmin kurucularının Avrupa’daki burjuva demokratik mücadelelere ve ulus-devletlerin oluşumuna, genel tarihsel perspektif açısından bir değer biçmeleri, onların devrimci tutumlarının bir yansımasıydı.

O dönemde Avrupa’daki gerici iktidarların en yakın müttefiki olan Çarlık Rusya’sına karşı mücadele eden Polonya ulusçuluğu Marx ve Engels’ten destek görürken, Güney Slavlarıninki gibi gericiliğin hizmetindeki hareketler, onların sert eleştirilerine hedef oldu. Batı Avrupa’nın burjuva demokratik mücadelelere sahne olduğu bir tarih kesitinde, bu mücadeleyi sıranın proletaryaya gelebilmesi açısından değerlendiren Marx ve Engels, ulusal sorun konusuna da bu temelde yaklaştılar.

Sermayenin dünya ölçeğinde ekonomik entegrasyon doğrultusundaki tarihsel eğilimine karşın, burjuva dünyanın farklı ulus-devletlere parçalanmışlığı temelinde burjuva ideolojisi politik bağlamda “ulusalci”dir. Marksizm, burjuva ulusçuluğunu feodal topluma oranla tarihsel açıdan ileri bir adım olarak değerlendirirken, kapitalist dünya sistemi bir kez oluştuğunda onun nasıl gerici bir içeriğe bürünebileceğini de gözler önüne sermektedir. Proletaryanın devrimci dünya görüşü olarak Marksizmin nihai amacı, ulus-devletlerin yıkılması ve ulusal ayrıcalıklara son verilmesi yoluyla gönüllü birlik temelinde insanlığın dünya topluluğunun oluşturulmasıdır, yani gerçek enternasyonalizmdir.

Nihai hedefi kendi ulus-devletini kurmak olan ulusal kurtuluş mücadelesi ile, ulus-devlet olgusuna son vermeyi amaçlayan proleter mücadelenin özdeşleştirilmesi kesinlikle Marksizmin özüne aykırıdır. Bir ulusal kurtuluş mücadelesi sınırlı anlamda devrimci bir nitelik taşısa da, proletaryanın devrimci siyasetini ulusal kurtuluş mücadelesi temelinde biçimlendiremeyeceği ve kendisini bununla sınırlandıramayacağı çok açıktır.

O halde, Marksizmin bütünselliği içinde ulusal sorun ancak ikincil ve sınırlı bir yer tutabilir ve bunda da gariptenecek bir yan yoktur. Buna rağmen bir ulusal sorun, proletaryanın devrimci mücadelesinin çıkarları açısından çözümlenmesi gereken

¹⁰ Örneğin Türkiye’de tipik anlatımını, milli demokratik devrim anlayışının “tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye” sloganıyla dile getirmiş olan siyasal görüşler.

siyasal bir sorun olarak belirginleştğinde, Marksizm bu soruna ilgisiz kalamazdı ve nitekim kalmamıştır da. Bu bakımdan Marx ve Engels'in, örneğin İrlanda ve Polonya'nın ulusal bağımsızlık mücadelesini desteklerken takındığı tutum, bugün de yol gösterici tarihsel bir tutumdur.

Her politik sorunda olduğu gibi, ulusal sorun konusunda da takınılması gerekli doğru politik tutumu belirleyecek olan, Marksizmin bize sunduğu ve her zaman sahip çıkmamız gereken enternasyonalist komünist ilkelere. Bu nedenle, bu yazımızda ulusal sorun konusuna ilişkin ilkesel çerçevemizi ortaya koyacağız.

ULUS-DEVLET OLGUSU

1- Soruna “akademik incelemeler” anlayışı içinde yaklaşanlar, Marx ve Engels'in ulusal sorun konusunda yöntemsel bir yaklaşımlarının olmadığını, onların kapsamlı bir ulus tanımı bile yapmadıklarını iddia ederler. Oysa Marksizm, çeşitli sorunlar karşısında akademik incelemelerden ve donmuş tanımlardan oluşan bir “öğretiller” toplamı değildir. Marksizm, temellerinin atıldığı dönemden bugüne, proletaryanın bilinçli devrimci eylemiyle dünyanın değiştirilmesini amaçlayan bir eylem felsefesi olarak biçimlenmiş ve sürekli gelişen bir içeriğe sahip olmuştur.

Bir tarihsel-toplumsal olgunun onu biçimlendiren ya da karakterize eden karmaşık unsurlardan ve ilişki içinde bulunduğu faktörlerin değişkenliğinden kopartılarak, dondurulmuş bir “olgu” olarak ele alınıp tanımlanmaya çalışılması Marksizmin yöntemi değildir. Doğruya en yakın görünen tanım bile, o olgunun hareketinin bütün yönlerini, farklı tarihsel kesitlerde taşıyabileceği farklı özelliklerini kapsayamama tehlikesiyle yüz yüzedir. Marksizm, bitmiş tamamlanmış bir ölü fikirler yığını ya da hazır reçeteler toplamı değildir. Marksizm, her farklı tarihsel kesitte öne çıkan sorunlara, proletaryanın devrimci mücadelesinin ihtiyaçları açısından çözüm getirmeye çalışan canlı ve dinamik bir dünya görüşüdür.

2- Feodal toplumun bağrında kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte ortaya çıkan burjuvazinin, bir süre sonra kendi pazarına ve ticari ilişkilere egemen olma arzusu ağır basmaya başladı. Burjuvazinin kendi siyasal iktidarı altında modern bir merkezi birlik oluşturmak amacıyla feodal gericiliğe karşı giriştiği mücadele sürecinde, ulus-devlet ve ulus olgusunun düşünsel temelleri de yaratılmış oldu. Bu nedenle burjuva demokratik devrimlerin ana temaları, somut bir pazar birliği temelinde yeni bir topluluğun oluşumu (eskinin feodal yerelliğinin ve kraliyet tebaasının yerine ulus-topluluk) şeklinde biçimlendi ve siyasal hedef olarak belirginleşti.

Feodalizmden kapitalizme geçiş sürecinde, kapitalist gelişmenin erken oluşuna (İngiltere, Hollanda, Fransa) ya da gecikmişliğine (Almanya) bağlı olarak, burjuva ulusal demokratik dönüşümlerin hızı, kapsamı ve biçimi (aşağıdan ya da yukarıdan) önemli farklılıklar içerdi. Fakat sonuç olarak ulusçuluk, burjuvazinin kendi pazarı üzerinde egemenliğini ve siyasal birliğini kurma mücadelesinde biçimlenen burjuva ideolojisi olarak tarih sahnesine çıktı.

“3) Ulusal ve ulusal-dinsel her türlü ayrıcalık ve sınırlamanın kaldırılması,

“4) Rusya'nın sınırları içinde yaşayan ulusal azınlıkların ve etnografik grupların özgür gelişmesi.”⁸

Lenin, “ulusların kaynaşması gönüllü birlikten geçer” ilkesini, proletarya iktidarının, ezilen ulus lehine olacak önlemleri geliştirerek yaşama geçirebileceğini, gerçek eşitliğin ancak bu yolla sağlanabileceğini savundu. O, bu doğrultudaki görüşünü, Bolşevikler arasında beliren “Büyük-Rus şovenizmi” tehlikesine karşı keskin bir uyarı kapsamında ifade ediyordu:

“Ulusal sorun konusundaki yazılarımda, milliyetçilik sorununun genel bir soyutlama içinde sunulmasının hiç yararı olmayacağını belirtmiştim. Ezen ulusla ezilen ulusun milliyetçiliği, büyük ulusla küçük ulusun milliyetçiliği arasında kesin ayrım yapılması gereklidir.

“İkinci tür milliyetçilik açısından, büyük bir ulusun vatandaşları olan bizler, tarihsel oluşum içinde sayısız şiddet olayları nedeniyle hemen her zaman suçlu olmuşuzdur...

“İşte bu nedenle ezenler ya da (ancak şiddetlerinde büyük, zorbalıklarında büyük oldukları halde) «büyük» ulus diye tanımlanan uluslar açısından enternasyonalizm, sadece uluslar arasında biçimsel eşitliğin sağlanması değil, uygulamada nasılsa ortaya çıkacak eşitsizliği dengeleyecek ölçüde büyük ulus aleyhine eşitsizliğin sağlanması demek olmalıdır. Bunu anlamayanlar, ulusal sorun konusunda gerçek proleter tutumu kavramamışlardır. Bunlar bakış açılarında henüz küçük-burjuvadır ve bu nedenle de burjuva görüş açısına düşmeleri kaçınılmazdır.”⁹

4- Lenin'in emperyalist ekonomizm eğilimine sapmakla suçladığı kimi Marksistlerin yanlışlarının temelinde yatan sorun, siyasal sorunları doğrudan ekonomiye indirgemek ve kapitalist ekonomik temelin tasfiyesiyle birlikte, onun doğurduğu sorunların da otomatikman ortadan kalkacağını düşünmek olmuştur. Son tahlilde her şeyi ekonomik temelin belirlediği doğrudur. Fakat bu doğrudan hareketle, siyasal sorunların karmaşıklığının gözardı edilmesi ve ekonomik temel ile siyasal sonuçlar arasındaki diyalektik ilişkinin mekanik bir tarzda yorumlanması Marksizmin karikatürize edilmesidir.

Bu bağlamda bir yanlışya düşmüş olan Marksistler, dünya proleter devriminin dışında, iktisaden bağımsızlığın olanaksız oluşundan hareketle, bunu aynen siyasal alana taşımışlardır. Kısacası, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını ele alırlarken, ulus-devletlerin siyasal açıdan bağımsız olmaları sorununun yerine, iktisadi bağımlılık sorununu geçirmişlerdir. Kuşkusuz, ulusal baskının tam olarak ortadan kaldırılması da ancak proletarya iktidarı altında mümkündür. Fakat ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı kapsamında yürüten tartışmalar, ezilen bir ulusun kendisini ezen ulustan ayrılma hakkını elde etmesini, bu anlamda siyasal bağımsızlığını kazanıp kendi ulus-devletini kurmasını ifade etmektedir. Ekonomik eşitsizlikten kaynaklanan baskı olanağına sahip olmaları nedeniyle, emperyalist ülkelerin, kendilerine fazla pahalıya patlayacağını gördükleri noktada, küçük ulusların siyasal bağımsızlık

⁸ Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, Sol Yay., s.343

⁹ Lenin, *Son Yazılar Son Mektuplar*, Ekim Yay., s.27

vardırdılar. Lenin bu siyasal eğilimi “emperyalist ekonomizm” olarak nitelendirdi ve bu yanlış görüşlere karşı günümüz açısından da önemini koruyan eleştiriler bıraktı.

Lenin’in değerlendirmesine göre, “rahmetli” yani 1900’lerin başındaki ekonomizm, kapitalizmin doğuşuyla demokrasi savaşımını nasıl birbirine bağlayamamışsa, emperyalist ekonomizm de, emperyalizmin doğuşuyla, reformlar ve demokrasi için verilecek savaşımı birbirine bağlayamamıştı.

Emperyalizm, sermayenin ulusal devletlerin sınırlarını aştığı bir dönemdir. Bu ekonomik gelişmenin doğurabileceği sonuçları, Rosa Luxemburg vb. mekanik bir tarzda yorumlamaktaydılar. Onlara göre, gelişme eğilimi ulusların kaynaşması doğrultusunda olduğuna göre, ulusların ayrılma özgülüğünü savunmak ve iktidara gelince bu hakkı tanımak gereksizdi. Bu nedenle, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının parti programında yer almasının gereksiz olduğunu savunmaktaydılar. Oysa Lenin’e göre, sosyalizm için devrimci savaşım, diğer tüm demokratik görevler için olduğu gibi ulusal sorunda da devrimci bir programla birleştirilmeliydi.

“Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı kapitalizm altında olanaksız, sosyalizmde ise gereksizdir” tezini savunan Marksistlere karşı Lenin’in yönelttiği eleştiriler iki farklı açıdan önem taşımaktadır. Bunlardan birincisi, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının siyasal bir hak olduğunun vurgulanmasıdır. Kapitalizm altında benzeri demokratik siyasal haklar kuşkusuz kendiliğinden bahsedilmemişlerdir, bahsedilmezler de. Kapsamlı reformlar bile, esas olarak kitlelerin burjuvaziye karşı devrimci mücadelesinin birer yan ürünü olarak gerçekleşmiştir. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkına (yani siyasal bağımsızlık, ayrı bir devlet kurma hakkına) “kapitalizm altında nasıl olsa gerçekleşmez” mantığıyla yaklaşılması kesinlikle yanlıştır. İkinci olarak ise, devrimci proletarya, geniş yığınları harekete geçirmede önemli bir kaldıraç noktası olacak bu tür istemlere programında yer vererek, bunları kendi mücadele hedefleri arasına katarak, siyasal savaşımın içinde hegemonyayı ele geçirmeye çalışır.

Lenin’in emperyalist ekonomizm eğilimine bu bağlamda yönelttiği eleştirilerin diğer bir önemli yönü de şudur: “Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı sosyalizmde gereksizdir” demek (proletarya diktatörlüğü dönemi kastedilmektedir), ezen ve ezilen uluslar arasında uzun yıllar boyunca yaratılmış olan ayrımcılığın ve bunun bıraktığı derin izlerin, proleter devrimle, birdenbire, kendiliğinden ve zahmetsizce aşılabileceği gibi bir hafifliğe kapılmak olur. Bu soruna gereken özenin gösterilmemesi, pratikte ezen ulus şovenizminin olumsuz izlerinin varlığını korumasına hatta derinleşmesine katkıda bulunmaktan başka bir sonuç doğurmaz.

3- O nedenle Lenin, iktidara gelen proletaryanın, ezilen ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını tanımamasını kesinlikle gerekli görmüştür. Lenin’in önderliğindeki Bolşevik Partisi Ekim devriminin hemen ardından bu hakkın yaşama geçirilmesini savunmuş ve Sovyetler II. Kongresinin ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının tanınması için aldığı karar, Halk Komiserleri Kurulunun belirlediği ilkelerle (15 Kasım 1917 tarihli “Rusya’daki Ulusal-Toplulukların Hakları Bildirisi”) daha da netleştirilmiştir:

“1) Rusya’daki ulusal toplulukların eşitliği ve egemenliği,

“2) Rusya’daki ulusal toplulukların, ayrılma ve bağımsız devletler kurma hakkı dahil, kendi kaderlerini serbestçe tayin etme hakkına sahip olmaları,

3- Burjuva ulusçuluğu, 18 ve 19. yüzyılda Avrupa’da patlak veren devrimci kabarışların başlıca itici gücünü oluşturdu ve burjuva ulusalcı hareketler tüm Avrupa’da yaygınlaştı. Öte yandan Avrupa’da 19. yüzyılın ortalarında patlayan 1848 devrimleri ise, burjuvazi ile tarih sahnesine kendi politik istemleriyle çıkmaya başlayan proletarya arasındaki sınıfsal çatışmanın temel niteliklerini sergilemeye başlayan bir dönüm noktası oldu.

Bu dönemecin taşıdığı siyasal önem, Marksizmin kurucularının çözümlemelerinde 1848 devrimlerini takiben yansımaları bulmaya başladı. *Komünist Manifesto*’nun yazıldığı tarihte (1847) Marx ve Engels’in değerlendirmelerine egemen olan başlıca iki eksen vardı. Birincisi, modern kapitalizmin başlıca gelişme eğilimlerinin, kapitalizmin en fazla geliştiği İngiltere örneği temelinde kestirilmesi ve buradan hareketle proletaryanın tarihsel perspektifinin üretilmesi. İkincisi ise, o dönemde henüz feodal gericiğin alt edilememiş olduğu Almanya örneğinden hareketle, proletaryanın bir burjuva demokratik devrim sürecinde oynayabileceği rolü (aşırı muhalefet partisi olmak) ve bu temeldeki istemlerini belirlemektir.

Ancak daha sonra 1848 devrimlerinin deneyimine dayanarak, Marx ve Engels gerek *Birliğe Çağrı*’da (1850), gerekse *18 Brumaire’de* (1852) proletaryanın savaş parolasının “sürekli devrim” olması gerektiğini ortaya koydular. Böylece, proletaryanın bundan böyle Almanya gibi ülkelerde dahi aşırı muhalefet partisi rolüyle yetinmemesi, bizzat kendi iktidarı uğruna ve kendi istemleriyle politik mücadeleye atılması perspektifi geliştirilmiş oluyordu.

Marx ve Engels, henüz burjuva demokratik mücadelelerin yaşanmakta olduğu bir tarih kesitinde, burjuvazinin geçmişe (feodal gericiliğe) karşı taşıdığı ilerici yön ile, geleceğe (tarih sahnesine çıkan proletaryaya) karşı taşıdığı gerici yön arasındaki çelişkiyi ortaya koyuyorlardı. 19. yüzyılda yaşanan burjuva demokratik mücadelelere bu çelişki damgasını basacaktı.

Bu koşullarda, Marx ve Engels’in proleter mücadelenin karakterini belirlemek açısından ortaya koydukları “sürekli devrim” anlayışı, bir tarihsel perspektifin ifadesi olarak anlamını buluyordu. 1871 Paris Komünü ise, proletaryanın tarihsel perspektifinin yaşama geçirilebilirliğini kanıtlayan bir ön deneyim, göğü fethetme çıkan komünarların 20. yüzyıla seslenen bir savaş çığlığı idi.

4- Marx ve Engels’in o dönemde gündemde olan başlıca iki ulusal sorun (Polonya ve İrlanda) temelinde sergiledikleri yaklaşımlar, genel hatlarıyla proletaryanın bu soruna ilişkin *devrimci programının* ilkesel çerçevesini oluşturdu.

O dönemde Avrupa’da gericiğin kaynağı olan Kutsal İttifaka (Prusya, Avusturya ve Çarlık Rusya’sı) karşı Polonya’nın ulusal bağımsızlıkçı hareketinin desteklenmesi, kendi gelişiminin önündeki engellerin kaldırılması bakımından proletaryanın sınıf çıkarlarına denk düşüyordu. Bu nedenle onlar, Polonya ulusal bağımsızlık hareketini, desteklenmesi gereken bir ulusal hareket olarak değerlendirdiler.

İrlanda sorununu ise, başlangıçta, İngiltere’deki toplumsal devrimin ilerleyişi içinde çözümlenebilecek bir sorun olarak gördüler. Yani, proletarya devriminin geçerken çözeceği bir ulusal sorun kapsamında. Fakat İngiltere’de toplumsal devrimin uykuya yattığı ve İngiliz emperyalizminin, şovenizmi işçi sınıfına da bulaştırmayı başardığı koşullarda, İrlanda’da gelişen ulusal bağımsızlık mücadelesi öne çıktı, önem kazan-

dı. Marx ve Engels bu somut koşullarda, İrlanda'daki ulusal kurtuluş mücadelesinin başarıya ulaşmasının, İngiliz emperyalizmine vurulmuş önemli bir siyasal darbe olacağını ve bu durumun İngiltere'de proletaryayı uykusundan uyandırarak, toplumsal devrimin fitilini ateşleyebileceğini düşündüler. Bu nedenle de, esas olarak federasyona karşı olmalarına rağmen, ayrılma hakkının tanınmasından sonra, gönüllü birliğe olası bir geçiş biçimi olarak federasyon tarzının kabul edilebileceğini ileri sürdüler. Marksizmin kurucularının, ulusal sorun konusunda İrlanda deneyiminden çıkardıkları en önemli sonuç; “başka ulusları ezen ulusların özgür olamayacakları” sonucu oldu.¹

5- Temelde kapitalizmin eşitsiz gelişmesinin bir sonucu olarak, ulusal uyanışlar da dünya çapında eşzamanlı olarak yaşanmadı. Batı Avrupa'da burjuva demokratik devrimler dönemine eşlik eden ulusal birliklerin kuruluşu mücadelesi, esas olarak 1789-1871 arasındaki tarih kesitinde yaşanırken, Doğu Avrupa'da, Balkanlar'da ve Asya'da bu uyanış 20. yüzyılın başlarına denk düştü. 20. yüzyılın ikinci yarısı ise Afrika kıtasındaki ulusal kurtuluş mücadelelerine sahne oldu. Çeşitli sömürge ülkelerin siyasal bağımsızlıklarını kazanmalarıyla esasen geçmiş dönemlere ilişkin bir deneyim olarak tarihte yerini alan ulusal kurtuluş mücadeleleri, günümüzde ancak birkaç gecikmeli örnek temelinde (İrlanda, Bask, Filistin, Kürdistan gibi) varlığını sürdürmektedir.

6- Modern kapitalizme denk düşen ulus-devlet öncesinde, feodal devlet hangi biçimi almış olursa olsun, (ister küçük bir krallık, ister büyük bir imparatorluk) onun egemenliği altındaki halk ya da halklar bir devlet topluluğu oluşturmakta fakat bir ulusal birlik oluşturmamaktaydılar. O halde “ulus”un tarihi, devletin tarihi kadar eski değildir ve ulusun tarih sahnesine çıkması, genel olarak devlete değil, belirli bir tarihsel kesitteki devlete (kapitalist devlete) denk düşer. Bu nedenle de coğrafya, kültür ve tarih bakımından farklılıklar gösteren halk topluluklarının kapitalizm öncesi geçmişlerinin “ulusal-kültürel kimlik” başlığı altında ele alınması tarihsel gerçekliğe uymaz. Modern burjuva devletin oluşum sürecinde bir “ulusal kimlik” kazanan toplulukların, kendi geçmişlerinin bu kimlik üzerinde şu ya da bu ölçüde etkisini hissettireceği doğruysa da, burjuva tarihçilerinin yaptığı gibi, toplulukların çeşitli tarihsel-kültürel farklılıklarının “ulusların karakterleri” biçiminde kategorize edilerek dondurulması, idealist bir yaklaşımdır.

Bu nedenle ulus olgusunun esas olarak “tarihsel-kültürel-psikolojik” argümanlar temelinde açıklanmaya çalışılması doğru bir yaklaşım değildir. Böyle bir yaklaşım esas ifadesini Avusturya Marksisti Otto Bauer'in değerlendirmelerinde bulmuş ve pek çok Marksisti de etkilemiştir.² Bauer'in ulusal sorunun çözümünde savunduğu

Lenin, emperyalizm döneminin siyasal açıdan bir gerici dönem olduğunu kabul etmekle birlikte, bu gerçeklikten hareketle demokratik istemlerin öneminin azaldığı biçiminde bir sonuç çıkartmadı. Tam tersine, emperyalizm döneminde demokrasi-nin giderek bir hayal haline gelmesi, emekçi kitleler açısından demokratik istemlerin önemini arttırıyordu. Lenin bu gerçeklikten hareket etti ve geniş kitlelerin demokratik istemler uğruna mücadeleleriyle, proletaryanın sosyalizm hedefinin, proletaryanın iktidar mücadelesinde nasıl birleştirileceği sorunu temelinde devrimci siyaset ve program geliştirme çabasına ağırlık verilmesini istedi.

Komintern'in II. Kongresinde (1920), Lenin bu amaca yönelik olarak “proleter devrime geçiş sorunu”na dikkat çekti ve komünistlerin bu sorun üzerine ciddi bir şekilde eğilmelerini istedi. Lenin, sadece proletaryanın öncü kesimini proletarya diktatörlüğü fikrine kazanmakla devrim sorununun çözülmemeyeceğine, proletaryanın kitlesini ve diğer emekçi kesimleri proletarya hegemonyası altında devrimci mücadeleye çekecek yolların, yöntemlerin, programatik açılımların, istemlerin bulunması gereğine işaret ediyordu.

Lenin'in hastalığı ve ardından ölümüyle birlikte yükselen Stalinizm nedeniyle zincir buradan koptu. “Geçiş sorunu” ancak, Troçki'nin IV. Enternasyonal'i inşa etme çabası içinde kaleme aldığı 1938 Geçiş Programı ile yeniden komünistlerin tartışma gündemine girdi.

Lenin, emperyalizm döneminde demokrasi mücadelesinin küçümsenmesi eğilimini eleştirirken, bugün de geçerli olduğunu düşündüğümüz bir genel yaklaşımı ortaya koymaktaydı:

“Kapitalizm ve emperyalizm ancak iktisadi devrimle devrilebilir; demokratik dönüşümlerle, en «ideal» demokratik dönüşümlerle bile devrilemez. Ne var ki, demokrasi savaşımı okulunda okumamış bir proletarya, iktisadi bir devrim yapma yetisine sahip de değildir.”⁵

“Demokrasi sorununun Marksist çözümü, proletaryanın, burjuvazinin devrilmesini ve kendi zaferini hazırlamak üzere, bütün demokratik kurumları ve bütün özelemleri, kendi sınıf savaşımında seferber etmesidir.”⁶

“Kapitalizme karşı devrimci savaşımı, bütün demokratik isteklerle, yani cumhuriyet, halk ordusu (militia), resmi görevlilerin halk tarafından seçilmesi, kadınlara eşit hak verilmesi, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, vb. gibi isteklerle ilgili devrimci bir program ve taktiklerle birleştirmeliyiz. Kapitalizm var oldukça bu istekler – hepsi – yalnızca bir istisna olarak elde edilebilir. Üstelik tam olarak değil, çarpıtılmış olarak.”⁷

2- Rosa Luxemburg, Radek gibi bazı Polonyalı Marksistler (ya da Pyatakov, Buharin gibi Rus Marksistleri), II. Enternasyonal'in asgari-azami program ayrımına haklı olarak karşı çıktılar. Ne var ki, işi, proleter devrime geçiş için bir kaldıraç görevi görecektir olan demokratik istemlerin tümünden küçümsenmesi gibi hatalı bir noktaya

¹ Marx ve Engels'in bu sorunlara ilişkin açıklamalarının kapsamlı bir özeti için, Lenin'in Şubat-Mayıs 1914 tarihli *Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Etme Hakkı* yazısına bakılabilir.

² Stalin'in 1913'te Viyana'da hazırladığı *Marksizm ve Ulusal Sorun* adlı makalesinde verdiği ulus tanımını, onun Otto Bauer'in de etkisiyle biçimlenmiş eklektik yaklaşımını sergilemektedir.

⁵ Lenin, *Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm*, Sol Yay., s.23

⁶ Lenin, *age*, s.24

⁷ Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, Sol Yay., s.230-231

eğilim, burjuva kültürün geçmişe oranla topluma ilerici kültürel öğeleri taşımasına yol açar. Ancak yine de, burjuvazinin egemen sınıf katına yükselişi sürecine yalnızca “ilerici” öğeler eşlik etmez. Bu süreç, (feodalizmden kapitalizme geçişe köklü burjuva demokratik devrimlerin eşlik etmesine ya da kapitalist gelişmenin Prusya tipi bir yol izlemesine bağlı olarak) şu ya da bu ölçüde burjuvazinin gericilikle, din kastıyla yaptığı uzlaşmalar, ezilen sınıflara ve uluslara yönelik baskılar ve en önemlisi burjuvazinin de sömürücü bir sınıf olduğu gerçeği (yani bir sürü gerici öge) damgasını vurur. Bu nedenle burjuva kültür geçmişe oranla ilerici öğeler taşısa bile, proletarya ancak ondaki ilerici öğeleri kabul edebilir, gerici öğeleri ise reddetmek durumunda-
dır.

Kapitalist gelişmenin ikinci eğilimi ise, sermayenin uluslararasılaşma gereksinimi nedeniyle, ekonomik yaşamın uluslar arasındaki çeşitli engelleri yıkması doğrultusundaki gelişimidir. Ne var ki bu aynı eğilim, emperyalist aşamaya ulaşmış bir kapitalizm altında ve kapitalizm işçi sınıfının devrimiyle aşılmadığı sürece insanlığı barbarlığa, çürümeye sürüklemektedir ve sürüklemeye devam edecektir. Ve bu nedenle de kapitalist gidişin salt ekonomik gelişme açısından ele alınıp “ilerici” olarak nitelendirilmesi kuşkusuz ki yanlış olacaktır.

3- İşçi sınıfının “ulusal kültür” savunucularına yanıtı, dünya devrimci işçi hareketinin yaratacağı enternasyonal kültürün savunulması olacaktır. Bu kültür, insanlığın yarattığı kültürel mirasın ve çeşitli ulusal kültürlerin sahip çıkılabilecek olan demokratik ve sosyalist öğelerinin bir sentezidir. “Uluslararası kültür” savunuculuğu burjuva milliyetçiliğini güçlendirmekten başka bir şeye hizmet etmezken, bütün dillere ve bütün yerel özelliklere uyarlanan proletarya enternasyonalizmi fikri sosyalizme giden yolu döşeyebilir.

4- Sonuç olarak, proletaryaya ulusal bilinç kazandırma eğilimi gerici bir eğilimdir. Bir yandan kendilerini “Marksist-Leninist” ilan ederken, diğer yandan tüm ideolojik ve siyasal pratiklerinde ulusal kültür savunuculuğu yapan tüm küçük-burjuva devrimci önderliklerin tutumu bu olmuştur. Proleter enternasyonalizminin gereği olarak “ulusal kültür” savunuculuğuna karşı çıkmak, yalnızca ezen ulus komünistlerinin görevi değildir. Bu görev, ezilen ulus komünistleri için de aynen geçerlidir.

DEMOKRATİK İSTEMLERİN KÜÇÜMSENMESİ

Geçmişte Marksist hareket içinde ortaya çıkan ve bugün de karşılaştığımız hatalı bir siyasal eğilim

1- Geniş emekçi kitleleri ilgilendiren genel demokratik istemlerle, proletaryanın sosyalizm hedefinin nasıl ilişkilendirilmesi gerektiği sorunu, Marksist hareket içinde pek çok önemli tartışmalara ve ciddi ayrılıklara yol açan bir sorundur.

tez, ulusların kaderlerini tayin hakkının karşısına ulusal kültürel özerkliğin çıkartılmasına dayanıyordu. Bu yaklaşım, Bauer’in reformist ve sosyal-şoven anlayışının doğal bir sonucuydu.

7- Donmuş tanımsal yaklaşımların, değişim halindeki oluşumları kavramakta yeterli olamayacağı noktasından hareketle, Lenin de soruna ulus-devletin tarihsel oluşumu açısından yaklaşmıştır.

“Bütün dünyada kapitalizmin feodalizme karşı nihai zaferleri dönemi, ulusal hareketlerle ilgili olmuştur. Bu hareketlerin iktisadi temeli, meta üretiminin tam zaferini sağlamak için yurt-ıçi pazarı ele geçirmek zorunda olması, aynı dili konuşan bir halkın yaşadığı bölgeleri siyasal bakımdan birleştirme zorunda olması gerçeğinde yatar, ve bu dilin gelişmesini ve yazınsal alanda kök salmasını önleyen bütün engeller ortadan kaldırılmalıdır. Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en önemli araçtır. Modern kapitalizme uygun ölçüde, gerçekten özgür ve geniş ticari alışveriş için ayrı ayrı sınıflar halinde özgürce ve geniş ölçüde gruplandırılabilmesi ve ensonu, pazarda, büyük ya da küçük, satıcı ya da alıcı durumda her meta sahibiyle ayrı ayrı sıkı bağlar kurabilmek için en önemli koşullar, dil birliği ve dilin engelsiz gelişmesidir.

“Onun için, her ulusal hareketin eğilimi, modern kapitalizmin gereksinmelerinin en iyi karşılanabileceği *ulusal devletlerin* oluşumuna doğru bir eğilimdir. En derin iktisadi etkenler bizi bu amaca doğru sürükler ve bundan ötürü, bütün Batı Avrupa için, hayır bütün uygar dünya için kapitalist dönemin *tipik*, normal devleti, ulusal devlettir.”³

8- Tarihsel olarak ulus, toplumların evriminin belirli bir aşamasında (kapitalizme geçiş evresinde) biçimlenen sosyo-ekonomik bir olgudur. Pazar birliği ve bu temelde diğer toplumlarla iktisadi rekabet gibi, burjuva toplumunun kendine özgü varlık koşullarına bağlı olan ulus olgusu, tarihin ilerleyişi içinde gelişen bir olgu olmaya mahkumdur. Bu olgunun “ulusal bilinç” denilen yansıması da, çeşitli toplulukların “kültür birliği” veya “dil birliği” temelinde ezelden ebede yaşayacak bir niteliğe sahip olmayıp, burjuva toplumu ayakta tutan burjuva ideolojisiyle sınırlı bir içeriğe ve ömre sahiptir.

Marksizm ulusların birbirine kaynaşmasından, ulusal ayrımların ortadan kalkmasından yanadır. Kapitalist gelişme ve sermayenin dünya ölçüsünde yayılmacı doğası, ulus ve devlet çizirlerinin aşılması doğrultusunda bir tarihsel eğilim yaratır. Fakat bu tarihsel eğilimin gerçekleşmesi, ekonomik rekabet temelinde farklı ulus-devletlere bölünmüş olan kapitalist sistemin, dünya proleter devriminin ilerleyişiyle yıkılması sayesinde mümkün olabilecektir. Kapitalizm altında ise ulus-devlet bir gerçekliktir.

9- Kapitalizmin dünya ölçeğinde yayılmasıyla birlikte burjuva ulus-devletler arasında çeşitli ekonomik-siyasi-askeri birlikler oluşsa da, bunlar ancak rekabet içindeki “birlik”ler olabilir ve dünya pazarında daha büyük bir pay kapmak için yürütülen

Ulus tarihsel olarak oluşmuş, kararlı bir dil, toprak, iktisadi yaşam ve kendini kültür ortaklığında dile getiren ruhsal biçimlenme birliğidir.” (Stalin, Marksizm ve Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu, Sol Yay., s.15)

³ Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, Sol Yay., s.49

emperyalist mücadele varolan “birlik”leri parçalar ve yeni “birlik”ler oluştururken, temelde yatan çatışma ve rekabet eğilimi egemenliğini sürdürür. Sermayenin uluslararasılaşma eğilimine karşın, burjuva ideolojisi, ulus devletler temelindeki parçalanmışlık ve ekonomik rekabet nedeniyle belirli bir ulus-devletin çıkarlarını yansıtır. Burjuvazinin proletarya üzerindeki hegemonyasının aracı olan burjuva ideolojisi, sınıf mücadelesinin üstünü örtmek ve burjuva egemenliğini “ulusal birlik” propagandasıyla ayakta tutmak amacıyla ulusalcı özünü korumak zorundadır.

Proletaryanın uluslararası birliğini oluşturma hedefiyle hareket eden Marksizm ise özü bakımından enternasyonalisttir. Proleter devrimin tek bir devletin sınırları içinde ortaya çıkması durumunda bile, proletaryanın amacı yeni tipte bir “ulus-devlet” oluşturmak değil, devrimin dünya ölçeğinde yayılması için mücadele yürütmektir. Devrimin sürekliliğinden anlaşılması gereken şeylerden biri ve en önemlisi budur. Aksi halde, proleter devrimler yalıtılmaya ve bürokratik diktatörlükler tipinde yeni “ulus-devlet”lerin oluşumuna yol açarak yok olmaya mahkûm olacaktırlar.

10- Ücretli kölelik durumu, sınıf düşmanı ve kurtuluşunun koşulları uluslararası olan proletaryanın vatani yoktur. O, gerçek özgürlüğe, enternasyonalist komünist sınıf bilincini kazanması ve uluslararası savaş birliğini oluşturması yoluyla ulaşacaktır. Ulusal sınırların gerici olduğunu ve insanlığın kurtuluşunun ulus-devletlerin proleter devrimlerle ortadan kaldırılması yoluyla gerçekleşebileceğini gösteren Marksizm, ulusların birbirleriyle gönüllüce kaynaşması yoluyla dünya insanı sentezine varılmasını amaçlar.

UKKTH NEDİR, BU HAKKI NEDEN VE NASIL SAVUNURUZ?

1- Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı Temelde Ayırı Devlet Kurma Hakkıdır

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, bir ulusun kendi siyasal kaderini kendi iradesiyle belirleyebilmesi anlamına gelir. Bu hakkın tanınması, farklı ulusların zorla içinde tutuldukları bir siyasal bütünden ayrılmasının ve kendi bağımsız ulus-devletini kurmasının kabulünü içermelidir.

Ulus-devlet, kapitalizm döneminin bir ürünü olduğundan, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı tarihsel açıdan özünde burjuva demokratik bir siyasal haktır. Proletaryanın devrimci programı, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının tanındığını söylemekle yetinmez. Çünkü burjuvazi de, siyasal içeriğinin iyice boşaltılması koşuluyla ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının tanınmasından söz edebilir. O nedenle, bu hakkın tanınmasına bağlı olarak şu hususlarda bir mücadele de yürütülmelidir:

Aynı tutumun yansıması ezilen ulus burjuvazisi ve reformist sosyalistleri arasında da görülebilir. Ulusal sorunun, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı yoluyla, yani ezen ulusun burjuvazisine karşı mücadeleyle girişilerek çözülmesi yerine, çeşitli uzlaşmalarla, kısmi reformlarla (örneğin kendi dilinde eğitim yapma, kendi kültürünü geliştirme gibi) ve emekçi yığınları fazla ayağa kaldırmadan “çözümlemesini” isterler.

Marksizmin ulusal sorundaki programatik açılımı, ezilen ulusun kendi dilinde eğitim gibi haklı taleplerini zaten içermektedir. O nedenle devrimci proletaryanın programı, bu tür haklı taleplerin ardına sığınıp ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesinin yerine “ulusal kültürel özerklik” isteminin geçirilmesi eğilimine karşı çıkar.

Çünkü ulusal sorunda siyasal çözüm bütün kapsamıyla savunulmadıkça, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı istemi yaşama geçirilmedikçe, ulusal sorun aslında varlığını sürdürecektir, ezen ve ezilen ulus işçi sınıfının birliğinin önünde engel olmaya devam edecektir. İşte bu nedenle devrimci proletaryanın programı, gerçek bir siyasal çözümün, “ulusal kültürel özerklik” türünden liberal gevezeliklerle gündemden uzaklaştırılmasına karşıdır.

ULUSAL KÜLTÜR SAVUNUSU KONUSUNDA PROLETARYANIN BAKIŞ AÇISI

1- İşçilerin ulusal kültürel ayrılmalar temelinde eğitilmesi, bilinçlendirilmesi istemi, sınıfın enternasyonal devrimci bir kültürü özümlemesini engeller ve sonuçta burjuva milliyetçiliğinin işine yarar. İşçi sınıfının devrimci iktidarı altında ulusal kültürün korunması şeklindeki düşünceler ise, ancak, bir ayağı sözde bir sosyalizm ve diğer ayağı burjuva milliyetçiliğinde olan küçük-burjuva solculuğuna cazip gelebilir.

Her ulusal kültür, o ulus içindeki sınıfsal ayrışmaya ve sınıflar mücadelesinin niteliğine, toplumdaki izlerine bağlı olarak farklı öğeleri içerir. O ulusun ekonomik ve politik gelişmişlik düzeyine bağlı olarak, feodal-gerici, emperyalist-şoven, burjuva demokratik ve sosyalist içerikli kültürel öğelerin çeşitli düzeylerdeki karışımını içinde barındırır. Fakat her ne olursa olsun, bir toplumda egemen kültür son tahlilde egemen sınıfın kültürüdür. Bu nedenle de “ulusal kültür” genelde büyük toprak sahiplerinin, burjuvazinin, din adamları kastının yerleştiği kültürdür. O halde ulusal kültürü savunmak işçi sınıfının sorunu olamaz. Dünya ölçeğinde sınıfsız sömürsüz bir toplumsal düzeni yaratma amacıyla hareket eden proletaryanın, kültür savunusu konusunda feodal yerelcilik ya da burjuva milliyetçiliği ve onun kuyrukçusu küçük-burjuva milliyetçiliği ile uzlaşmasını istemek, tarihin tekerleğini geriye döndürmeyi istemek anlamına gelir.

2- Kapitalizmin, birisi geçmişe diğeri geleceğe oranla taşıdığı iki temel eğilimi vardır. Birincisi, kapitalizmin gelişmesi ulusal hareketlerin doğmasına, kendi ulus-devletini kurma temelinde burjuva demokratik mücadelelerin verilmesine neden olur. Bu

14- Örgütlenmede Esas Hedef Proletaryanın Örgütsel Birliğini Sağlamak Olmalıdır

Marksist enternasyonalizmin ulusal soruna yaklaşımındaki en önemli ayırt edici kriter, örgütsel alana ilişkindir. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının tanınmasını, proletaryanın ulusal ayrılıklar temelinde örgütlenmesi noktasına kadar genişletmek dar kafalı milliyetçilikten başka bir şey olamaz. Ezen ve ezilen ulus işçi sınıfının devrimci örgütlenmesinin esas platformu, birbirinden ayrı duran ulusal partiler değil, tek bir devrimci dünya partisi olmalıdır.

Bir ulusal kurtuluş örgütü hiçbir koşulda devrimci sınıf partisinin yerini tutamaz. Bu yolla proletaryanın devrimci sınıf örgütlenmesine olan ihtiyaç ortadan kalkmaz. Temel soru şudur: Proletaryanın sınıf birliği mi, ulusal kurtuluş mücadelesi temelinde ulusal birlik mi? Proleter devrim hedefiyle, ulusal kurtuluş hedefinin aynı şey olmadığını somutlandığı alan tam da budur. Ezen ve ezilen ulus proleterlerini kucaklayacak bir proleter devrimin henüz uykuda olduğu bir dönemde, ezilen ulusun kurtuluş mücadelesi öne çıkabilir. Fakat bu nedenle de bir ulusal kurtuluş mücadelesi, proleter devrim katına yükselmiş olmaz.

15- Ezilen Ulus Milliyetçiliğine Yönelik Eleştiriler Ezen Ulus Şovenizminin Değirmenine Su Taşımamalıdır

Ulusal sorunda işçi sınıfının enternasyonalist eğitiminin özünü, ulusal farklılıkların ve eşitsizliklerin (ezen-ezilen ulus ayrımı) işçi sınıfının birliğini baltalamasının önüne geçmek oluşturur. Devrimci proletaryanın amacı, burjuva ulusalcılığının aşılması ve her ulustan proleterler arasında gerçek bir savaş birliğinin, kardeşliğin yaratılmasıdır.

Ne var ki farklı tarihsel koşullara sahip olduğunda, burjuva ulusçuluğunun taşıdığı nitelik de farklılık içerebilir. Ezen ulusun baskıcı, kudurgan şovenizmiyle, ezilen ulusun ulusalcılığı aynı kefeye konulamaz. Bu nedenle ezen ulusun komünistleri, ezilen ulusun milliyetçiliğine yönelik eleştirilerin, ezen ulus şovenizmini gölgelemesine asla izin vermemelidirler.

16- UKKTH'nin Karşısına “Ulusal Kültürel Özerklik” İsteminin Dikilmesine Karşı Çıkılmalıdır

Kapitalizm altında ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı isteminin gerçekleşmesi, genel olarak baskı altında tutulan ulusun siyasal mücadelesini, örgütlenmesini ve çeşitli mücadelelere girişmesini gerektirir. Bu durum salt ezilen ulus içinde değil, ezen ulus içinde de verili siyasal dengelerin değişmesine, devrimci altüstlüklerle yol açar.

Bu nedenle genelde ezen ulusun burjuva liberalleri, reformist ve şovenist sosyalistleri, ulusal sorunun artık gözardı edilemeyeceği bir noktada, ezilen ulusun ayrılma hakkının tanınması yerine “ulusal kültürel özerklik” istemini ileri sürerek, ulusal kurtuluş mücadelesinin içini boşaltmaya (ayrı devlet kurma hakkını yadsımaya) çalışırlar. Böylece proletaryanın da ulusal sorun karşısındaki devrimci yaklaşımını baltalamak, onun bakış açısını bulandırmak isterler.

- Ezen ulusun, siyasal yönden ayrılma hakkı için mücadele eden ezilen ulusa karşı kuvvet kullanmasına kesin olarak karşı çıkılması,
- Ayrılma hakkının fiilen kullanılıp kullanılmayacağına karar vermenin ezilen ulusun sorunu olduğunun savunulması,
- Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkına karşı çıkan, ezilen uluslara ve ulusal topluluklara baskı uygulayan ya da uygulanmasını savunan tüm siyasal görüşlere karşı ideolojik savaşım yürütülmesi,
- Ulusal ayrıcalıklara ve resmi bir devlet dili olmasına kesinlikle karşı çıkılması.

2- Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı Günümüzde de Önemi Korumaktadır

Kapitalizm eşitsiz ekonomik gelişmeye dayanır ve dünya üzerinde ulus-devletlerin oluşumu açısından siyasal alanda da bir eşitsiz gelişme söz konusudur. Örneğin Batı Avrupa’da 18. ve 19. yüzyılın sorunu olan ulus-devletlerin kuruluş süreci, Doğu Avrupa, Asya ve Afrika ülkelerinde gecikmeli olarak 20. yüzyılda yaşanmıştır. Somut koşullardaki farklılık nedeniyle, Avrupa’da dönemini tamamlamış olan bir sorun, bir başka coğrafyada çok daha sonra gündeme gelebilmiştir.

Günümüzde, emperyalist rekabet ve emperyalist paylaşım nedeniyle kışkırtılan ulusal çekişmeleri bir yana bırakacak olursak, siyasal bağımsızlığını kazanmak için mücadele yürüten ulusların sayısının artık dünya çapında oldukça küçük bir yer tuttuğunu söyleyebiliriz. Buna rağmen ulusal sorun, bugün de önemini koruyan bir sorundur ve doğru bir siyasal yaklaşımı gerektirir.

3- Ezen ve Ezilen Ulus Ayrımı Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı Sorununda Doğru Tutumun İlk Koşuludur

Ezen ve ezilen uluslar ayrımı yapmadan, ulusal sorunda doğru bir politik tutum belirlemek olanaksızdır. Kendi aralarındaki rekabet nedeniyle emperyalist ülkelerde yüklebilecek şovenizme; kendisi emperyalist bir ülke olmasa da başka ulusları ezen bir ulusun burjuva ve küçük-burjuva ulusçuluğuna komünistlerin verebileceği en ufak bir destek bile yoktur. O halde bir yanlış anlamaya fırsat vermemek üzere açıkça ifade edilmelidir ki, ulusal sorunla kastedilen, siyasal açıdan baskı altında tutulan bir ulusun siyasal bağımsızlık sorunudur.

Proletaryanın devrimci programında yer alan ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesi, ezilen bir ulusun ezen ulustan ayrılma hakkının kabulünün yanı sıra, emperyalist işgal ve toprak ilhaklarına karşı çıkmayı da içerir. Öte yandan, siyasal bağımsızlıktan yoksun (henüz ulus-devletini kuramamış) sömürge ülkelerin ve toprakları işgal altındaki ezilen ulusların konumu ile, ulus-devletini kurmuş az ya da orta gelişkinlik düzeyindeki kapitalist ülkelerin konumu arasındaki farka da işaret etmek gerekir. Birinciler açısından durum, tarihsel açıdan gecikmiş bir ulusal sorunun çözümünü içerir.

Emperyalist-kapitalist sistemin hiyerarşik yapılanması içinde alt basamaklarda yer alan orta ya da az gelişmiş kapitalist ülkelerde ise, sistemin gereği ortaya çıkan ekonomik bağımlılığın siyasal ve askeri alanlarda müdahaleler üretmesi, dünya kapitalist sisteminin bir işleyiş özelliğidir. Dolayısıyla, bu türden bir “siyasal bağımlılık” ilişkisi, bunun temelinde yer alan ekonomik bağımlılığa son verilmedikçe, yani mücadele doğrudan emperyalist-kapitalist sisteme yönelmedikçe ve sistem dışına çıkmayı başarmadıkça yeniden ve yeniden üretilir.

Bu nedenle, kendi ulus-devletine sahip fakat kapitalist dünya sisteminin genel işleyişi içinde alt konumda bulunan ve dolayısıyla ekonomik açıdan bağımlı olan orta ya da az gelişmiş tüm kapitalist ülkelerin durumu, 20. yüzyılın başlarındaki sömürge ya da yarı-sömürge ülkeler statüsünden farklıdır. Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde, bir ulusun kendi “bağımsız ve egemen” ulus-devletine (yani ayrı bir devlete) sahip olmasının engellenmesi biçiminde açık bir siyasal hak gaspı söz konusudur.

Emperyalist sistemin işleyişi içinde her türden eşitsizlik ve bağımlılık ilişkilerinin yeniden ve yeniden üretildiğini veri kabul etmek koşuluyla, kendi ulus-devletine sahip orta ya da az gelişmiş kapitalist ülkelerde “bağımsız ve egemen devlet” konumu devam ettiği, yani burjuva iktidarlar hüküm sürdüğü sürece, gerçekte siyasal bağımsızlığı kazanmak gibi bir sorun yoktur. Bu bağımsızlık, sistemin işleyiş yasaları çerçevesinde zaten kazanılmıştır. Bunun ötesinde “bağımsızlık” sorunu, artık proletaryanın öncülüğünde yürütülen ve sözcüğe de gerçek anlamını kazandıran bir anti-emperyalist (yani anti-kapitalist) ekonomik kurtuluş mücadelesi kapsamında ele alınmalıdır.

Bu tür ülkelerdeki burjuva iktidarların, sistemi hedef almayan fakat emperyalist ülkelerle kendi aralarındaki çekişmelerden ve çıkar çatışmalarından türeyen sözde anti-emperyalist tavırları, anti-emperyalist mücadele ya da tarihsel açıdan haklı bulduğumuz ulusal kurtuluş mücadelesi kapsamında değerlendirilemez.

Öte yandan, bir burjuva devletin diğer bir burjuva devletin topraklarını işgal ve ilhak etmesi durumunda ortaya çıkan “ulusal sorun”da da proletaryanın bakışı net olmalıdır. Bu gibi ilhak ve işgal durumunda, haksız olarak saldırıya uğrayan bir ulusun direniş hakkı da meşru bir hak olarak kabul edilmelidir. Fakat proletaryanın desteği burada elbette ki saldırıya uğrayan ülkenin burjuvazisine değil, işçi ve emekçi halkına olacaktır. Yani bu desteğin burjuva ulus-devletin egemenlik hakkının savunulması ve korunmasıyla hiçbir ilgisi olamaz.

4- Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkının Savunulması Proletaryanın Uluslararası Birliği ve Hegemonyası İçin Hayatidir

Farklı uluslar arasındaki ekonomik eşitsizlikler, yoksulluk zenginlik gibi ayrımlar, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının tanınması ya da siyasal bağımsızlığın kazanılması ile ortadan kalkmaz. Ama ulusal sorunun çözümü, asıl sorunun kapitalizm olduğunu ve emperyalist-kapitalist dünya sistemi yıkılmadıkça, her türlü ekonomik eşitsizliğin yeniden ve yeniden üretileceğini gözler önüne serer.

Bu nedenle, dünya kapitalist sistemini yıkmayı amaçlayan devrimler dışındaki bir “anti-emperyalist mücadele” anlayışı, özünde ulusal kalkınmacı burjuva ya da küçük-burjuva siyasal açılımın ifadesidir ve eninde sonunda kapitalist sistemin içinde

Ezen ulus işçi sınıfı, ezilen ulusun ayrılıp bağımsız bir devlet kurması ya da kendi iradesiyle bir başka ulus-devletin sınırları içinde yeni bir birlik oluşturma istemi karşısında tarafsız kalabilmelidir. Çünkü ezilen ulus hangi devletin sınırları içerisinde kalırsa kalsın, proletarya zaten bu sınırların ötesinde bütün işçilerin savaş birliğini oluşturacak şekilde örgütlenmeyi amaçlar. Ezilen ulusun her ne olursa olsun “kendi” (ezen) ulus-devletinin sınırları içinde kalmasını savunan işçiler, ezen ulus şovenizmine bulaşmışlar demektir.

Ezen ve ezilen ulus komünistleri açısından asıl olan, tüm kararların proleter mücadelenin ilerletilmesi amacına bağlı olarak üretilebilmesidir. Bu nedenle de ezen ve ezilen ulus proleterlerini kucaklayan bir devrimin gelişmesi durumunda, ezilen ulus komünistine düşen görev, birlikte ortak bir işçi iktidarının kurulmasının yoksul kitlelerin çıkarına olduğu propagandasını yürütmesi, bu uğurda mücadele etmesidir.

12- Devrimci Proletarya Büyük ve Demokratik Bir Biçimde Birleşmiş Devletlerden Yanadır

İlkesel olarak Marksizm küçük devletlere bölünmeye karşıdır, merkeziyetçiliği savunur. Fakat bürokratik merkeziyetçiliğe karşı olan Marksizm, merkeziyetçiliği demokratik bir yapılanma temelinde savunur. Bu nedenle, devrimci proletaryanın ulusal sorundaki programı, ekonomileri, hayat tarzları, ulusal bileşimleri vb. bakımından değişik özellikler taşıyan bölgelerin özerkliğine karşı çıkmaz.

Marksizm, ulusların zor yoluyla merkezi birliğinin oluşturulmasına karşı olduğundan, merkezi birliğe giden yolda federasyonun bir adım oluşturması durumunda federasyon istemini hoşgörüyle karşılar.

13- Ezen ve Ezilen Ulusun Komünistlerinin Politikaları, Taktikler Düzeyinde Farklılaşsa Bile Özde Aynıdır

Proletaryanın tarihsel çıkarları açısından asıl olan, ezen ve ezilen ulus proleterlerinin ortak devrimci iktidarının kurulabilmesi ve bu nedenle ayrılma hakkının tanınması temelinde, ezilen ulusun emekçi kitlesinin birlik yönündeki gönüllü iradesinin oluşturulmasıdır.

Ancak somut koşulların farklılığına bağlı olarak, aynı hedefe varabilmek için, işçi sınıfının enternasyonalist politikası özde bir fakat propaganda ve taktiklerde farklı olabilir. Ortak hedefe ancak, ezen ulus komünistlerinin ayrılma hakkını tanımaları ve ezilen ulus komünistlerinin ise, propagandada ağırlığı birliğe vermeleri ile ulaşılabilir. Birliğin örgütlenir bir durum olması halinde (1917 Ekim Devrimi sürecinde olduğu gibi, ezen ve ezilen ulusları kucaklayan bir proleter devrimin gelişmesi durumunda) bile, ayrılma hakkının tanınması iki açıdan zorunludur: Birincisi, ezen ulus proletaryasının egemen ulus şovenizmine karşı siyasal bilincinin geliştirilmesi ve pekiştirilmesi. İkincisi, ezen ulus komünistlerinin kendi egemen ulus şovenizmine bulaşmamış olduklarını ezilen ulusa pratikte kanıtlayabilmeleri.

9- Ayrılma Hakkının Savunulmasında Ölçüt Ulusal Çıkarlar Değil, Proletaryanın Sınıfsal Çıkarlarıdır

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını ayrılma hakkını da içeren bir biçimde tanımak, komünistlerin ulusal sorundaki programatik açımlarının temel ilkesidir. Fakat proletaryanın ulusal sorun konusundaki tutumunu belirlemede ölçüt, genel ulusal çıkarlar vb. olamaz. Ölçüt proleter sınıfın çıkarlarıdır. Bu nedenle, ayrılma hakkının genelde tanınması, her somut durumda ayrılmanın öğütleneyeceği ve propaganda edileceği anlamına gelemmez. Komünistler, her bir somut sorunu ayrı ayrı ele alıp, proletaryanın çıkarları açısından kendi bağımsız tutumlarını ortaya koyacaklardır. Fakat belirli bir ulusal sorun temelinde ayrılmanın öğütlenemez oluşu, ezilen ulusun ayrılma hakkının reddedilmesi noktasına kadar götürülemez.

Ezilen ulus komünisti açısından temel görev, mücadele bayraklarının (proletaryanın devrimci bayrağıyla, burjuva ve küçük-burjuva ulusalcı bayrakların) birbirine karışmasına fırsat vermemektir. Bu nedenle, ezilen ulus komünisti, siyasal bağımsızlık istemini, kurulacak olan yeni bir ulus-devletin çıkarları için değil, proleter devrimin önünü açacak ileri bir adım oluşturduğu için destekler. Öte yandan da, küçük ulus dar kafalılığına, kendi içine kapanma eğilimine karşı mücadele yürütür ve proletaryanın birliğinin sağlanması mücadelesini başa alır.

10- Ulusal Önyargıların Aşılabilmesi İçin Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkının Kabulü Gerekir

Sınıfsallık adına ve “önemli olan proletaryanın kendi kaderini tayin hakkıdır” gerekçesiyle bile olsa ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının reddi, ezen ulusun ayrıcalıklarının sürüp gitmesine göz yummak sonucunu doğurur. Ayrılma hakkı tanınmadığında, ezilen ulus burjuvazisinin milliyetçi propagandası etkili olur ve kitleleri peşine takabilir. Devrimci proletarya ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını tanırsan, asıl olarak emekçi kitlelerin çıkarına olan tüm devrimci dönüşümleri yaşama geçirecek (örneğin köylüler için toprak devrimi) genişlikte bir mücadelenin önderliğini fiilen üstlendiğinde, burjuva ulusçuluğunun sınırlılığını sergileyebilir. Böylece farklı ulusların emekçi kitlelerinin gönüllü birliğine giden yolu döşemiş olabilir. Burjuva milliyetçiliği ancak böylece etkisiz kılınabilir.

Belirli bir coğrafyada iktidara gelen proletaryanın, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını tanıması, hatta ezilen uluslar lehine pozitif ayrımcılık uygulaması, proleter devrimin dünya ölçeğinde yaygınlaştırılması ve ulusal sınırların ortadan kaldırılması hedefiyle çelişen bir tutum değildir. Çünkü devrimci proletaryanın programı, ulusların kaynaşmasına giden yolun gönüllü birlikten geçtiğini öngörür. Ve gönüllü birlik de ancak ayrılık hakkının savunulması temelinde yaratılabilir.

11- Ayrılma Hakkının Nasıl Kullanılacağı Ezilen Ulusun Bileceği Bir İştir

Devrimci proletaryanın politikasının ulusal sorundaki diğer bir ilkesi, ezen ulus proletaryasının, ezilen ulusun karar vereceği “ayrılık ya da yeni bir birlik” istemi karşısında tarafsız kalabilmesini sağlamaktır.

kalmaya mahkûmdur. Salt siyasal bağımsızlığın kazanılması ile sınırlı olan ulusal kurtuluş mücadelesi anti-emperyalist devrim kapsamında değildir.

Ancak, bu sınırlı kapsamına rağmen ulusal kurtuluş mücadeleleri, yine de iki nedenle proletaryanın çıkarıdır. Birincisi, asıl olanın proletaryanın kapitalist düzeni yıkmayı hedefleyen mücadele birliği olduğu gerçeğini gölgeleyen “ulusal mücadele” sorununun aşılması. İkincisi, sömürgecilğe karşı ulusal bağımsızlık istemiyle ayaklanan yığınları, proletarya hegemonyası altında gerçek kurtuluş ve özgürlük savaşımına, yani toplumsal devrime yöneltebilme olanağını yaratması. Siyasal bağımsızlık sorunu, tarihsel açıdan, geniş köylü kitlelerinin feodal uyumsuzluktan sıyrılma sorunuyla iç içedir. Ulusal kurtuluş mücadeleleri, geniş köylü kitlelerinin toprak devrimi istemi temelindeki yığınsal başkaldırılarıyla belirginleşmiştir.

Ulusal kurtuluş mücadelesi ile proleter devrim iki ayrı olguyu ifade eder. Proleter devrimin geçerken ulusal sorunu çözmesi mümkündür, fakat ulusal kurtuluş mücadelesinin proleter devrimin görevlerini üstlenebileceğini farz etmek, Marksizmi karikatürize etmektir.

Proletaryanın devrimci partisinin, henüz çözümlenmemiş demokratik istemleri (ulusal sorun gibi, toprak devrimi gibi) savunması, geniş köylü kitlelerini ilgilendiren bu tür demokratik istemleri programına dahil etmesi Marksizmin gereğidir. Fakat bu istemlerin en kapsamlı biçimiyle yaşama geçirilip geçirilemeyeceği proletaryanın devrimde hegemonyasının kurulması sorununa bağlıdır.

5- Proletarya için Esas Olan Sınıfsal Çelişkidir, Ulusal Çelişki Değil

Emperyalizm çağında dünya çapındaki gerçek siyasal kutuplaşma ulus ekseninde değil, sınıf ekseninde yer almaktadır. Ezen uluslarla ezilen uluslar arasındaki çatışmalarda bile, son tahlilde asıl belirleyici olan sınıfsal kutuplaşmadır. Zaten bu yüzden ezilen ulus burjuvazisinin, ezen ulus proletaryasıyla bir savaş birliği oluşturması mümkün değilken, kendi ulusu içindeki proletaryanın ve yoksul köylülüğün başkaldırısından korktuğu anda kendini ezen ülke burjuvazisinin kucağına atması, tarihte sıkça yaşanan bir durumdur.

Ulusal çelişkinin sınıf çelişkisinden önüne geçirilmesine göz yumulmasının siyasal sonucu, küçük-burjuva ulusal devrimci akımların kutsanması ve onların önderliğinde yürüyen mücadelelerden boylarından büyük sonuçların beklenmesi olmuştur. Çeşitli ulusal kurtuluş mücadelelerinin deneyimi, bu tutumun proletaryanın devrimci kavgasına büyük zarar verebileceğini; proletaryanın küçük-burjuva devrimciliğinin kuyruğuna takılması sonucunu doğuracağını; böyle bir durumda da proletaryanın bağımsız siyasal hattan söz edilemeyeceğini; devrimci proletaryanın savaşan emekçi kitleler üzerindeki hegemonyasının bir hayal olacağını ve mücadelenin olsa olsa küçük burjuva devrimci önderliklerin zaferiyle sonuçlanabileceğini kanıtlamıştır.

Bu deneyimler, proletaryanın devrimci siyasal çizgisinden (dünya ölçeğinde sürekli devrim) küçük-burjuva ulusal devrimciliği lehine verilen ödünlerin, proletaryanın mücadelesini zayıflattığını gözler önüne sermiştir. Ulusal kurtuluş mücadelelerinin, kapitalizmi yıkmayı hedefleyen gerçek bir proleter devrime ilerleyebilmesi için, devrimci proletaryanın ulusal kurtuluş istemiyle ayaklanan yığınların içinde kendi programatik hedefleri ve kendi savaş yöntemleriyle mücadeleye atılıp öncülüğü ele

geçirmesi zorunludur. Yani emekçi kitleler üzerinde proletaryanın hegemonyasının tesisi şarttır. Küçük-burjuva devrimci önderliklerin hegemonyası altında ise, sonuç (bu önderliklerin kendileri hakkındaki iddiaları –sosyalist, anti-emperyalist vb.– ne olursa olsun) en iyi ihtimalle ulusal kalkınmacı ulus-devletlerin kurulmasından başka bir şey olmayacaktır.

Ulusal çelişkinin sınıfsal çelişkinin önünde geldiği sonucuna çıkan tüm açılımlar; temel çelişkinin kuzey-güney çelişkisi olduğu yolundaki tezler; ileri kapitalist ülkeler proletaryasının devrimci misyonunu yitirdiği iddiası; Üçüncü Dünyacılık savunusu gibi sözde anti-emperyalist söylemler, bizce Marksizmin özüne, onun proleter devrimlerin tarihsel rolü konusundaki temel kavrayışına ters düşen siyasal eğilimlerdir.

O halde ulusal kurtuluş mücadelesinin gerçek içeriği neyse, bulandırılmaksızın ve sulandırılmaksızın ifade edilmelidir. Emperyalist bir devlete ya da ezen ulusa karşı yürütülen ulusal kurtuluş mücadelesi, proletarya hegemonyası altında proleter devrim kapsamına yükseltilmedikçe, sadece bir ulusal kurtuluş mücadelesidir ve ayrı bir ulus-devlet kurma hedefiyle sınırlı burjuva demokratik kapsama sahiptir.

6- Devrimci Proletarya Ezilen Ulus Burjuvazisinin Ayrıcalıklar Elde Etme Eğilimiyle Mücadele Eder

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı özünde burjuva demokratik bir hak olduğu için, bu konuda burjuvazi ile devrimci proletaryanın siyasal tutumu arasındaki sınır çizgisinin net bir şekilde çekilmesi zorunludur. Ezilen ulusun burjuvazisi açısından ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının anlamı, mücadeleyi kendi sınıf çıkarları temelinde sonuçlandırmaktır. Bu bağlamda, ezilen ulus burjuvazisinin bile, kendisini ezen uluslara karşı yürüttüğü mücadele başarıya ulaşır ulaşmaz, başka ulusları ezmeye, farklı ulusal toplulukların haklarını gasp etmeye yönelmesi tarihte sıkça görülmüştür. Bunun bir örneği, Birinci Dünya Savaşında emperyalist devletlerin işgaline karşı ulusal mücadele yürüterek bağımsızlığını kazanan Türk burjuvazisinin, daha sonra Kürt ulusunu ezmeye yönelen tutumudur.

Bu nedenle devrimci proletarya ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının tanınması istemini, bir başka ulusun sırtından yeni imtiyazlar elde edilmesine karşı çıkılması istemiyle birlikte savunur. Bu, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını, ezilen ulus burjuvazisinin şovenizmiyle araya kesin bir sınır çizgisi çekerek savunmak demektir.

7- Küçük-Burjuva Radikalizminin Doğuracağı Yanılsamalara Karşı Uyanık Olunmalıdır

Proletaryanın sınıfsal çıkarları ulusal sınırların ve ulusal dar görüşlülüğün aşılmasını gerektirir. Proletarya, ulusal sorunu mutlaklaştırmaz, fetiş haline getirmez. En iyi durumda, yani ezilen bir ulusun ezen bir ulusa karşı ayaklanması temelinde ortaya çıktığında bile ulusçuluk, özünde bir burjuva ideolojisidir. Küçük-burjuva devrimciliğinin biraz da Stalinizmden ve onun yarattığı “ulusal sosyalizm” anlayışından esinlenerek biçimlendirdiği siyasal akımların varlığı bu gerçeği değiştirmez. Bu durum olsa olsa, tarihsel açıdan burjuvaziye ait olan bir misyonun (ulusal birliğin sağlanması, ulusal devletin kurulması) küçük-burjuva radikalizmi tarafından üstlenildiğine işaret eder.

8- Devrimci Proletarya Her Ulusal Hareketi Desteklemez

Devrimci proletarya her ulusal hareketi desteklemekle yükümlü değildir. Tarihsel açıdan ileri bir istemle hareket etmeyen, gerici, hatta emperyalist güç odaklarından birinin oyunağı haline gelmiş –dolayısıyla ulusal kurtuluş mücadelesi kapsamında da değerlendirilemeyecek olan– ulusal hareketlere destek vermek proletaryanın çıkarlarıyla bağdaşmaz.

Herhangi bir tarihsel kesitte gericiliğe hizmet eden ve dolayısıyla desteklenmeyen bir ulusal hareketin, farklı tarihsel koşullarda, proletaryanın destekleyeceği bir ulusal hareket kimliğiyle tarih sahnesine yeniden çıkması (ya da tersi) pekâlâ mümkündür.⁴ Bu temelde, değişen somut koşullar karşısında komünistlerin siyasal tutumunun değişebilmesi, Marksizmin belirli bir sorundaki tutarsızlığının değil, tersine tutarlılığının bir göstergesidir. Ancak komünistlerin bu alanda ortaya koyacakları yaklaşımların ulusal önyargılardan, ezen ulus şovenizminden, teorik kopyacılıktan, hatta dar grup çıkarıcılığından yakasını kurtarmış ve yalnızca, ulusal hareketlerin somut durumlarının somut tahliline dayanan yaklaşımlar olması gerekir. Komünistler, ulusal harekette veya onun içinde cereyan ettiği ortamda meydana gelebilecek değişmelere bağlı olarak yaklaşımlarını gözden geçirme esnekliğine sahip olmalıdır.

Devrimci proletarya, zor yoluyla gerçekleştirilmeyen fakat tarihin belirli bir kesitinde, somut koşulların mümkün kıldığı bir uluslar kaynaşmasını olumlu karşılar. Oysa aynı tarihsel oluşumun, ilerleyen süreçte burjuvazinin kendi içindeki çıkar çatışmaları nedeniyle ayrılıkçı burjuva hareketleri doğurması mümkündür (örneğin vaktiyle ulusal birliklerini oluşturmuş İtalya, Belçika gibi. Avrupa ülkelerinde günümüzde görülen burjuva ayrılıkçı hareketlenmeler). Fakat proletaryanın, tarihsel açıdan olup bitmiş, gerçekleşmiş bir uluslar birliğini tekrar eski bileşenlerine ayırmak gibi bir sorunu ya da bundan çıkarı olamaz.

Devrimci proletarya ulusal sorunda vereceği desteği, asla şu ya da bu milliyetçiliği güçlü kulma noktasına vordırılmaz. Oysa burjuvazinin misyonunu üstlenmiş küçük-burjuva milliyetçi önderlikler (kendilerini sosyalist renklere boyasalar da) bu tutumun tam tersini sergilerler.

Sınıfsal çıkarları, bütün ülkelerin işçilerinin birliğini gerektiren ve tarihsel misyonu, ulusların gönüllü birliğini ve kaynaşmasını sağlayarak ulusal ayrılıklara son vermek olan proletarya açısından ulusal soruna verilen destek, “olumsuz” bir görevin yerine getirilmesi anlamını taşır. Proletarya için “olumlu” görev, ulusal ayrılıkların derinleşmesi ve yaygınlaşması değil, olabildiğince büyük ulusal birimleri kucaklayarak ilerleyen bir dünya devrimiyle ulus-devletlerin yıkılması ve ulusların gönüllü birliğine giden yolun döşenmesidir.

⁴ Örneğin Güney Slavlarının gerici Çarlık rejiminin hizmetine koşulduğu ve böylece Avrupa’da gericiliği güçlendirdiği koşullarda desteklenmesi söz konusu değilken, ilerleyen tarih içinde Doğu Avrupa ve Balkanlar, feodal gericiliğe karşı desteklenmesi gereken kitlesel bir uyanışa sahne oldular.